



BOUND BY ALFRED MATTHEWS



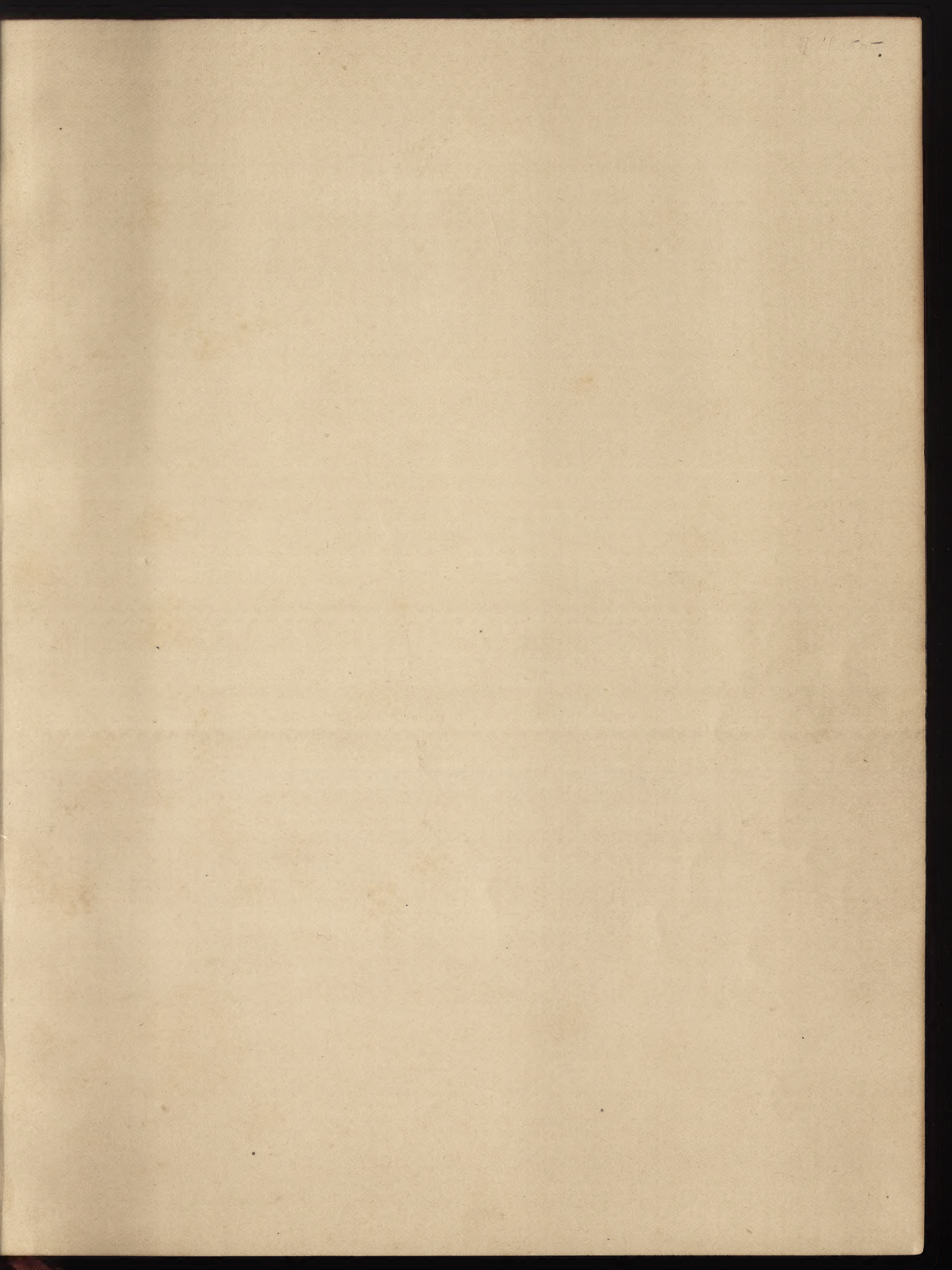
coll. complete - 42 plates.

Funck p. 350 -
Landwehr p84.

Coll. Com.

prov + H. Ochtervelt

Landwehr, Romeyn de Hooghe 84.
Engr. and printed title and
41 full-page engravings by
Romeyn de Hooghe
pl + nr 12 Notary



SPIEGEL
OM WEL TE
STERVEN,

Aanwyzende met Prentverbeeldingen van het Lyden
onzes Zaligmakers

JESU CHRISTI;

Alles wat een Zieke betaamt om Gelukkig te Sterven,

Volgens de Woorden Philipp. 1: Vers 21.

DOOR

D: VIGNE.

Verzierd met 42 fyne Geëtste Kopere Platen,

DOOR

ROMEIN DE HOOG.



TE AMSTERDAM,
Voor dezen gedrukt by J. STIGTER.

Spiegel om wel te Sterven.

Fig. A.

Het is den menschen gezet eenmaal te sterven, en daar na het geoordeeld, volgens den Zendbr. Pauli aan den Hebreen. Cap. 9.

Zoo waakt dan, want gy en weet den dag niet, noch de uure, in de welke de Sone des menschen komen zal. Matth. 25: 13.

Dewyl het Stervens-uur aan niemand is bekend,
En dat de Dood ons velt by nachten en by dagen:
Zo wacht haar t'aller-tyd, en doet na Gods behagen:
Dan kroont uw levens loop een vroom en zalig end.

Fig. 1.

Ziet wy gaan op na Jerusalem, ende de Sone des menschen zal den Overpriesteren en de Schriftgeleerden overgelevert worden, ende zy zullen hem ter dood veroordelen. Matth. 20: 18.

De vlyt, met de welke onze Zaligmaker na Jerusalem ging, zo haast als de tyd van zyn lyden gekomen was, toont met wat yver de geen, die ziek worden, zich moeten bereiden om wel te sterven.

Fig. 2.

Hy dan quam tot Simon Petrus, ende die zeide tot hem, Heere, zult gy my de voeten wasschen? Jesus antwoorde en zeide tot hem, Dat ik doe en weet gy nu niet, maar gy zult na dezen verstaan. Joh. 13: 6, 7.

Gelyk onze Zaligmaker, door zyn Apostelen de voeten te wasschen, een bewys van zyn Vernedering toonde, zo is ook de eerste pligt, welke de zieke moet aanwenden om zich wel ter dood nederig voor Gods troon te komen te bereiden.

Fig. 3.

Petrus zeide tot hem, Gy en zult myne voeten niet wasschen in der eeuwigheid. Jesus antwoorde hem, Indien ik u niet en wasche, gy en hebt geen deel met my. Joh. 13: 8.

Het dreigement, 't geen onze Zaligmaker aan dezen Apostel deed, van geen deel in zyn Koningryk te hebben, indien hy niet toeliet dat hy hem de voeten wiesch, geeft den Zieke te verstaan, dat hy moet gewasschen zyn, in het bloed van Jesus.




2



Fig. 4.

Heere, zei Simon Petrus, wascht my niet alleenlyk de voeten, maar ook de handen en het hoofd. Johan. 13.

Het verzoek, 't geen dezen Apostel aan onzen Zaligmaker deed, van hem het gantsche lichaam te wasschen, leert den Zieke, dat hy geheel en alleen door Jesu bloed en geest geheiligt moet zyn, zal hy deel aan hem hebben.

Fig. 5.

Indien dan ik, de Heere ende de Meester, uwe voeten gewasschen hebbe, zoo zyt gy ook schuldig malkanders voeten te wasschen. Johan. 13: 14.

Onze Zaligmaker zyn Apostelen de voeten gewasschen hebbende, vermaande hen om zoo malkanderen te wasschen: 't geen den Zieke te kennen geeft, dat hy zich in zyn ziekte tragten moet, om zich geheel tot de dood te bereiden.

Fig. 6.

Jesus nam het brood, en gedankt hebbende, brak het, en gaf het haar, zeggende: Dit is myn Ligchaam. Luc. 22.

---

d'Instelling van het Heylig Avondmaal door onzen Zaligmaker, kort voor zyn dood, leert den Zieke, dat hy hier door verzegelt zynde, ook hoope haast Avondmaal in Jesu Koningryke met hem te zullen houden, dit is: wel te sterven.

Fig. 7.

Jesus nam het brood, en het gezegend hebbende, brak hy het, en gaf het aan zyne Discipelen, zeggende: Neemet, etet, dat is myn Ligchaam. Matth. 26.

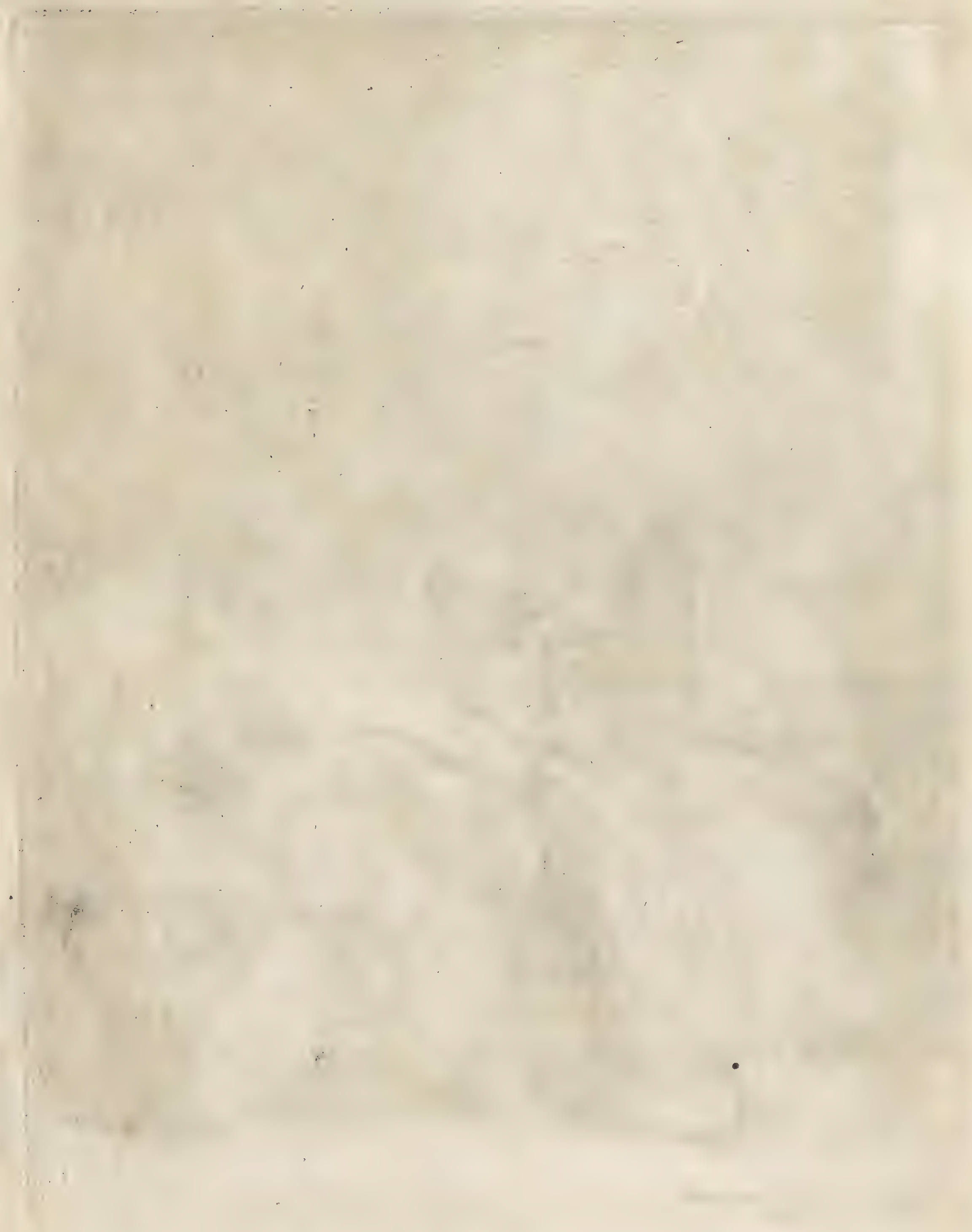
Deze woorden van onze Zaligmaker tot zyn Apostelen, ten tyde dat hy het Heylig Avondmaal aan hen uytdeelde, leeren den Zieke, dat Jesus alleen is het ware Brood des Levens dat de ziele voed, tot in het eeuwige Leven.

Fig. 8.

Jesus, nemende het brood, brak het, en gaf het aan zyne Discipelen, zeggende dat is myn lichaam het welk voor u gegeven word, doet dat tot myner gedagtenisse, Luc. 22.

Onze Zaligmaker zeggende tegen zyn Apostelen, ten tyde dat hy het Avondmaal aan hen uitreikte, dat zy onder malkander het zelfde zouden doen, geeft den Zieke te verstaan, dat hy niet anders begeere, dan indien Jesus voor hem is gekruist, hem nu geloovig zoekt vast te houden, om in hem gezaligt te worden.






5





6






IHS

Fig. 9.

Jesus zeide tot zyne Discipelen: ik hebbe grootelyks begeert dit Pascha met u te eeten, eer dat ik lyde. Luc. 22.

Deze woorden van onzen Zaligmaker tegen zyn Apostelen, te kennen gevende de groote begeerte die hy had om het Avondmaal met hen te houden, leeren den Zieke, het zelve, tragten moet geestelyk te nuttigen.

Fig. 10.

Jesus nemende den Drink-beker, en gedankt hebbende gaf hem aan zyne Discipelen, zeggende: Dit is het Nieuwe Testament in mynen bloede. Luc. 22.

Door deze woorden, welken onze Zaligmaker in d'uitdeeling van het Avondmaal tegen zyn Apostelen zeyde, leerde hy haar, dat Jesus als in een Testament haar verzegelde, dat een volheid van zaligheid by hem, voor zyn volk te vinden was.

Fig. 11.

Die het gezien heeft, die heeft het getuigd: en zyn getuigenisse is waarachtig: en hy weet, dat hy zegt het geene dat waar is op dat gy glooven meugd. Joh. 19.

Jesus leerd hier, dat een Zieke Geloovig op hem zien moet, om zalig te sterven.

Fig. 12.

Jesus, heffende de oogen ten hemel, zeide: Myn Vader, de uure is gekomen; verheerlykt uwen Zoone, op dat uw Zoone u verheerlyke. Joh. 17.

De Zieke leere hier door, dat Jesus den Vader verheerlykt in 't zalige van zyn volk, die ook van den Vader verheerlykt en gekroont zal werden, in 't zalige van zyn volk.

Fig. 13.

Ende ik ordineere u het Koninkryk, gelykerwys myn Vader my dat verordineert heeft. Luc. 22: 29.

Onze Zaligmaker, verklarende zijn Apostelen tot zijn erfgenamen in het Koningryk van zijn Eeuwigen Vader, leert aan den Zieke hoe dat hy tragten moet door het Geloove ook erfgenaam te mogen worden, van dit Koninkryke.










12







Fig. B.

Want het leven is my Christus, ende het sterven is my gewin. Phil. 1: 21.

Jesus zeide tot zyne Discipelen : ik hebbe u een exempel gegeven, op dat gelykerwys ik u gedaan hebbe, gy lieden ook doet.

Deze woorden van onzen Zaligmaker tegen zyn Apostelen, ten tyde als hy zich ter dood bereyde geven aan de geloovige Christenen te kennen, dat zy, om zich te schikken om een zalig sterven te bereiken, moet vooraf gaan een geloovig leven, door liefde werkzaam.

Fig. 14.

Jesus het Avondmaal geëindigd hebbende, begon een Lof-zang te zingen : waar na hy uyt Ierusalem toog, en op den Berg ging, Matth. 26: *vers* 30.

De lof-zang, dien de Zoone Godts aan zyn Vader zong, om hem te danken wegens het Avondmaal geëyndigd te hebben, leert aan den Zieke, dat hy ook Godt moet danken voor de gunst, welke hy hem gedaan heeft, met op Jesus te zien om wel te sterven.

Fig. 15.

Toen Jesus in den Hof Gethsemane gekomen was, beval hy zyne Discipelen aldaar te blyven, terwyl hy op den Olyf-berg ging. Matth. 26.

Deze ingang van onzen Zaligmaker door Gethsemane, met zyn intrede op den Olyf berg, geven te kennen, dat de Zieke zyn bereiding om wel te sterven moet zyn, hier eerst te stryden tegen alle zonden, die Iesus zoo bitter heeft doen lyden in dien Hof, op dat wy in dien zaligen Hof met hem hier boven, eeuwig rusten mogen.

Fig. 16.

Iesus zyn overige Discipelen in Gethsemane latende, ging na den Olyf-berg verzeld van Petrus en de twee Zoonen Zebedei. Matth. 26.

Onze Zaligmaker nemende met zich in den Hof Petrus, Iacobus, en Iohannes, zyn Broeder, geeft te kennen, dat de Zieke zig troosten moeten, dat die hier om Christi wille lyden, ook met hem zullen verheerlijkt worden.


SPECULUM BONÆ MORTIS.
DEMNET IUSTOS CHRISTUS PRO EST
MOR
ULTIM
LINE
RE
B.


14




IHS
15



Fig. 17.

Jesus biddende zyn Vader, dat de drinkbeker van zyn Lyden voorby mocht gaan, verschynt hem een Engel des Heeren, die hem versterkt. Luc. 22.

Dezen Engel, die aan onzen Zaligmaker in den Hof Getsemane verscheen, vertroostende en sterkende hem in zyn benauwtheid, zoo dat een stervende die geloovig op Jesus ziet, ook vertroost zal worden in de ure des doods.

Fig. 18.

Jesus zyn gebed geëindigt hebbende, ging Judas, en den genen die hem verzelden, te gemoet hen vragende: wien zoekt gy lieden? Joh. 18.

Het gebed, 't geen onze Zaligmaker aan zyn Vader deed, en d'onbeschroomtheid met de welke hy zyn vyanden te gemoet ging, leeren ons, dat wy altyd vyanden hebben zullen die ons bestryden, maar dat Jesus als Konink van zyn volk altyd overwind, en wy in hem.

Fig. 19.

Iesus zeide tot de genen, welke kwamen om hem te vangen: Dagelyks was ik met u in den Tempel leerende en gy hebt my niet gegrepen: maar dit is uwe ure, ende de macht der duisternisse. Luc. 22.

Deze woorden van onzen Zaligmaker tegen de genen, die hem zochten om hem kwalyk te handelen, geven ons te kennen, dat het voornamentlyk in d'uur des doods een Christen ziet, dat geen vyand meer doen kan als God het hem toelaat, ook niet eerder.

Fig. 20.

Iesus door den Hoogen-priester wegens sijn leere ondervraagd sijnde, antwoorde hem, dat hy altyd in 't openbaar, en nooit in 't verborgen geleerd had. Ioh. 18.

Dit antwoord van onzen Zaligmaker op d'ondervragingen welken men hem wegens zyn leere deed, leert ons, hoe wy altyd moeten bereid sijn om Iesus in het openbaar te beleiden in alle gelegentheden.

Fig. 21.

Iesus wierd uit het huis van Annas in dat van Caiphas gebracht, welke hem van Godtslastering betichtende, hem des doodts schuldig oordeelde, Matth. 26.

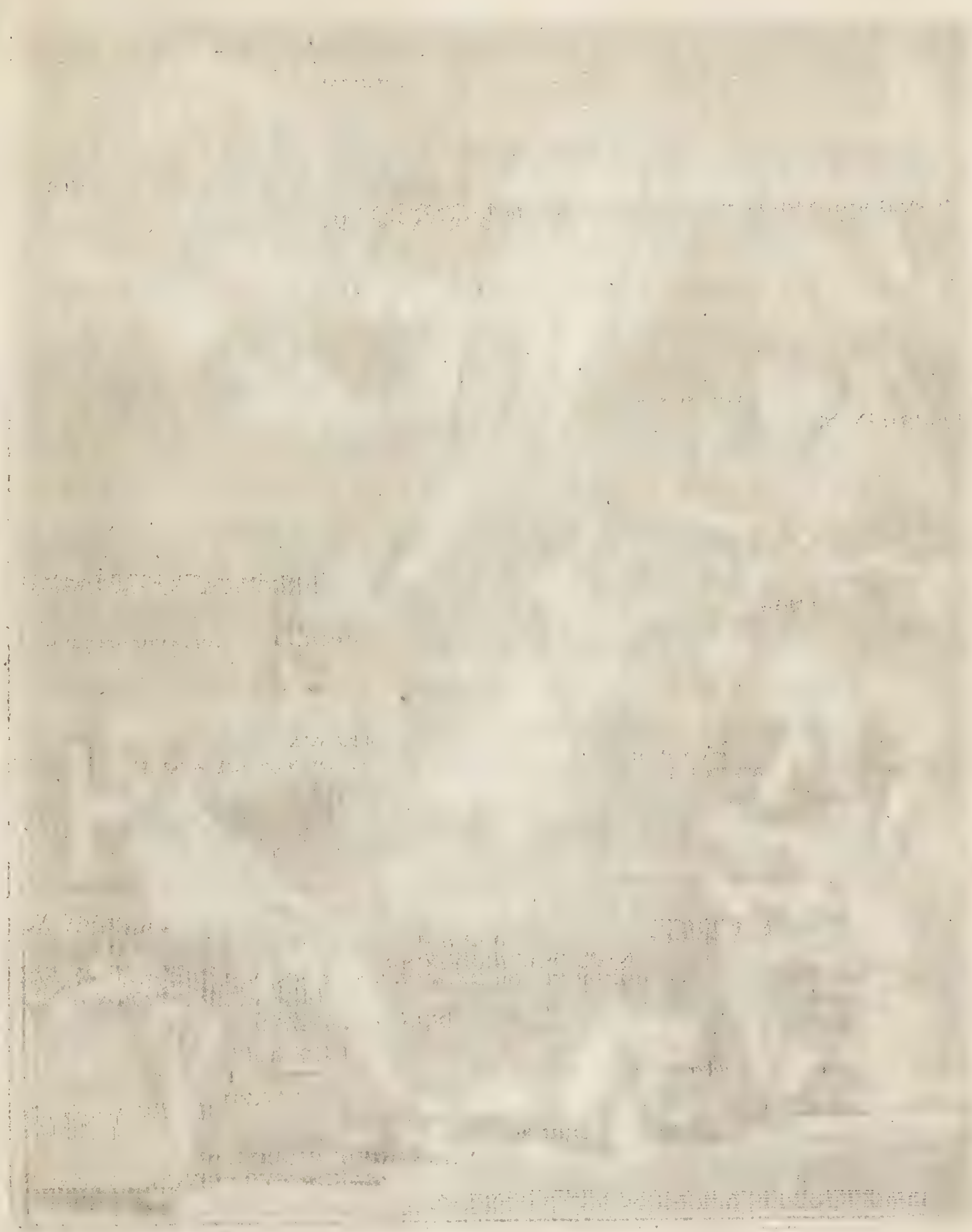
Gelyk deze Rechter: steunende op de valsche beschuldigingen welken men tegens onzen Zaligmaker inbracht, hem des doods schuldig verklaarde; alzoo tracht de Duivel den Zieke alle sijn zonden, hem wys te maken, dat hy alreets tot de eeuwige straffen verdoemdis: maar moet Jesus als onze borge vast gehouden worden, als onze voorsprake by den Vader.






18


19








21

Fig. 22.

Pilatus zeide, dat hy gantsch geen schuld des doodts in Jesus vind, gelyk ook Herodes, aan wien hy hem had gezonden, niet gevonden had. Luc. 23.

De manier op dewelke onze Zaligmaker zich in de tegenwoordigheid van deze twee Rechters droeg, terwyl zy zyn onschuld verkondigden leert den Zieke, hoe hy zich moet dragen wanneer hy onrechtveerdig beschuldigt word van zonden, alleen op Jesus zien moet, die in zyne plaatse beschuldigt word.

Fig. 23.

Pilatus gereed zynde om Iesus te veroordeelen, ontbood zyn Huisvrouw aan hem, dat hy zulks niet doen en zoude, dewyl hy rechtvaardig was. Matth. 27.

Het verzoek van deze Vrouw aan haar Man, om de dood van onzen Zaligmaker te beletten, geeft te kennen, dat de Zieke noch andere vyanden te bestryden heeft, maar dat die alle overwonnen zyn, door Iesus dien Regtveerdigen.

Fig. 24.

Pilatus tot Iesus zeggende; dat hy de macht had om hem ter dood te veroordeelen, antwoorde hem Iesus, dat hem die macht van boven gegeven was. Joh. 19.

Het antwoord van onzen Zaligmaker aan dezen Stadhouder, geeft den Zieke te verstaan, dat dewyl de dood, daar hy mee gedreigd word, van God komt, hy dezelve moet ondergaan, als een doorgang in het zalig Leven.

Fig. 25.

Pilatus deed Iesus grypen en geesselen, en de Krygs-knechten een Doorne-kroon gemaakt hebbende, zetten hem die op 't hoofd. Joh. 19.

Het verwonderlyk geduld, waar mede de Zoone Godts alle de tormenten welken de beulen op zyn persoon oeffenden, verdroeg, moet den Zieke leeren, dat zy alle schuldig waren te ondergaan.

Fig. 26.

Zy brachten Jesus, beladen met zyn Kruis, op den berg Calvarien, doodts plaats gezegt. Iohan. 19.

De gemoedigdheid, waar mede onze Zaligmaker met zyn Kruis tot aan zyn straf-plaats ging, leert den Zieke de standvastigheid, van Iesus als hare Borge, wy ook zyn kruis moeten op nemen, en hem hier geduldig navolgen.






SEQUITUR ME NON AMBULAT
EBRIS
23










26

Fig. C.

Waar in de Zieke die door Woord en Geest zien zal, wat hy moet volgen om gelukkig te sterven.

Ziet op Iesus, als het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt.

Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, hy rechtveerdig voor de onrechtveerdige; op dat hy ons tot God soude brengen, Eerste Zendbr. Petri Cap. 3.

Ziet hier, ô Christen! uwen God
Aan 't Hout des Kruis gehegt met spot
Door 't Iodendom, verstokt in zonden.

Hier overwint hy Hel en Dood.
Om u te redden uit den nood.
Als gy zult zyn van 't Aardsch ontbonden.

Fig. 27.

Iesus zeide tot de Vrouwen, die hem volgden, gy Dochters van Ierusalem, en weent niet over my, maar weent over u zelven, ende over uwe kinderen, Luc. 23.

Onze Zaligmaker tegen deze godvruchtige Vrouwen zeggende, dat ze niet en zouden schreyen over zyn sterven, maar eer over dat zy in 't leven bleven, geeft den Geloovigen Zieke daar mede te verstaan, dat hy zich niet en moet bedroeven over zyn dood, dewyl ze hem tot een beter leven leid.

Fig. 28.

Men gaf Jesus gemyrrheden wyn te drinken, en dien geproefd hebbende, wilde hy hem niet nemen. Marc. 15.

Onze Zaligmaker zich vernoegd hebbende met den wyn, dien men hem aanbood te proeven, zonder hem te willen drinken: geeft den Zieke te verstaan, dat wanneer hy hulpmiddelen tot de verlichting van zyn kwalen gebruikt; hy altyd meer zorg moet dragen voor de behoudenis van zyn ziel, als voor de gezondheid van zyn ligchaam.

Fig. 29.

De Krygs-knechten ontblootten Jesus, tot zelfs zyn rok zonder naad, werpende het lot aan wien ze zou toebehooren. Joh. 19.

Deze gantsche ontblooting, welke onze Zaligmaker toeliet dat men aan hem van alle zyne kleederen deed, tot zelfs het gewaad 't geen hem het liefste was, moet den Zieke tot een voorbeeld verstrekken van den afstand, dien hy van alle dingen, ja zelfs van de meest geliefden, moet doen.


INRI
Exemplum ego ſdedi
dedi
quemadmodum Ioannis 13.
Vobis ut vos faciatis
Inſpice et fac ſecundum Exem,
plar quod tibi in monte monſtratum
eſt Exod. 25.
C






28


29



Fig. 30.

De Krygsknegten kruisten Jesus tusschen twee Moordenaars, den een aan zyn rechter, en den ander aan zyn slinker zyde. Joh. 19.

Onze Zaligmaker toegelaten hebbende, dat men hem kruiste; en daar aan blyvende hangen tot dat hy den geest gaf: geeft den Zieke daar mede te verstaan, dat hy zig als zyn Jesus voor hem gekruist, sig geduerig moet voorstellen, om daar in al zyn heil te vinden.

Fig 31.

De Joden Jesus beschimpende, zeiden: indien deze de Zoone Godts is, dat hy van het kruis afkome, en wy zullen in hem gelooven. Marc. 15.

De Zaligmaker wilde aan het kruis blyven, hoewel de Joden hem beloofden, dat, indien hy'er afkwam, zy in hem gelooven zouden. Dit voorbeeld toont aan den Zieke zyn volstandigheid, en de standvastigheid welke hy tot aan het eind van zyn leven in zyn kwalen moet hebben, en dat hem hier alles moet mede werken, ten goede.

Fig. 32.

Jesus gekruist zynde, stond het volk en zag het aan: ende ook de Oversten met haar beschimpten hem. Luc. 23.

Gelyk dit volk in haar ongeloovigheid volhardde, staande by het kruis van den Zaligmaker, en beschimpende hem, moet de Zieke sien wat zy in hare natuurstaad sijn, niet beter als in haar ongeloof te volharden, en dat Jesus als borge van zyn volk dit alles ondergaan heeft.

Fig. 33.

Terwyl de Joden Jesus lasterden, zeide hy: Vader, vergeeft het hen, want zy weten niet wat zy doen. Luc. 23.

Het verzoek 't geen onze Zaligmaker aan zyn Eeuwigen Vader deed, dat hy 't den genen, die hem kwalyk handelden, wilde vergeven: leert den Zieke, den genen, die hem beleedigt mogen hebben, insgelyks te vergeven.

Fig. 34.

Jesus, in zyn grootste benaauwdheid, hefte zyn stem ten hemel, zeggende: Myn God! myn God! waarom hebt gy my verlaten. Marc. 15.

De Zone Godts, biddende zyn Vader dat hy hem niet en wilde verlaten, leert den Zieke te sien op de grootheid van de zonden, daar den volmaakten Jesus als onze Borge zoo zwaar heeft moeten lyden, eer de zonden konden voldaan zyn, ja dat Gods volk in hare grootste benauwtheid selfs met de d oot op de lippen, ook door den Borge Jesus, nog zeggen mogen in vaste trouw myn Vader, myn Vader.


30




21




32


INRI




34

Fig. 35.

En der Moordenaars Jesus biddende aan hem te gedenken, antwoorde hem Jesus: Heden zult gy met my in het Paradys zyn. Luc. 23.

Deze genade waar mede de Zoone Godts zyn heerlykheid aan dien Moordenaar beloofde, moet den Zieke grootelyks vertroosten, en hem aanmoedigen tot hem om vergeving van zyn zonden te bidden, in de hoope dat Godt hem genade zal betoonen om zyns Zoons wille.

Fig. 36.

Jesus zeide: My dorst: en hebbende de gal en den edik geproefd, sprak hy, het is volbracht. Joh. 19.

Onzen Zaligmaker klaagde dat hy dorste, dit leerd den Zieken, dat Jesus niet alleen verworven heeft spyse, maar ook drank, voor een dorstige Ziele, die springt tot in het eeuwig Leven.

Fig. 37.

Pilatus deed een opschrift aan het Kruis stellen, behelzende in 't Hebreeusch, Grieksch, en Latyn: Jesus van Nasareth, Koning der Joden, Luc. 23.

't Was door een voorzienigheid des Hemels, dat men boven het hoofd van onzen stervenden Zaligmaker zyn allerheiligsten naam Iesus stelde: 't geen den Zieke leert dat hy al zyn hoop op d'oneindige verdiensten van dien allerheiligsten naam moet grondvesten.

Fig. 38.

By het Kruice Iesu stonden zyne Moeder, ende zyns Moeders zuster: Maria Cleope Wyf, ende Maria Magdalena. Ioh. 19.

Het Euangelie, byzonderlyk aanmerkende dat de Moeder Iesu by het kruis van haar Zoon tegenwoordig was, geeft den Zieke daar mede te kennen, dat hy alleen sijn heil zoeken moet, by, en in den gekruisten Iesus, als het geslagte Paas Lam, voor ons geslagtet.

Fig. 39.

Iesus roepende met grooter stemme, zeide: Vader, in uwe handen beveele ik mynen geest; en latende het hoofd buigende, gaf hy den geest. Luc. 23.

Gelyk de laatste woorden van onzen Zaligmaker waren om sijn geest in de handen van sijn Vader te bevelen; moet ook de Zieke sijn ziel aan hem beveelen, en hem bidden, dezelve in sijn armen t'ontfangen.


35




36




IHS




MRA
38




39





STATUTUMEST OMNIBUS
OMINIBUS SEMEL MORI.Hebr:IX
A.





